

POLIITTINEN PUOLUE JA NAISEN PAIKKA? NAISPOLIITIKON TOIMINNAN MAHDOLLISUUDET JA RAJAT KANSALLISESSA KOKOOMUKSESSA

Reetta Siukola

JOHDANTO

Onko puolue naispoliitikon ystävä vai vihollinen? Onko se naiselle mahdollisuuksia tarjoava ja toimintaa tukeva kenttä vai pikemminkin tämän poliittista toimintaa hillitsevä ja rajoittava voima? Näihin kysymyksiin etsin vastauksia tutustumalla tarkemmin yhteen suomalaiseen puolueeseen, Kansalliseen Kokoomukseen, sekä sen naisjärjestöön, Kokoomuksen Naisten Liittoon.

Tarkastelun lähtökohtaoletuksena on, etteivät naisten asema ja toimintamahdollisuudet poliittisessa puolueessa välttämättä ole ongelmattomia tai edes itsestään selviä. Tätä havainnollistaa jo yksinkertaisesti se seikka, että naisten poliittinen toiminta on tähän päivään asti säilyttänyt vahvasta puolueintegraatiosta huolimatta myös monia ulkoparlamentaarisia vaikutusväyliä. Suomessa ja osin muissakin Pohjoismaissa naislähtöinen poliittinen toiminta on ylläpitänyt puolueiden naisjärjestöjen kautta vahvaa ja itsenäistä naisjärjestöperinnettä myös puolueiden sisällä. Erityisesti Suomessa naisjärjestöt ovat olleet keskeinen osa parlamentaarista politiikkaa: Suomessa on muista Pohjoismaista poiketen kaikilla puolueilla omat naisjärjestönsä (Christensen 2001, 89–92; Haavio-Mannila ym. 1983, 27).

Olemassa olevan tutkimuksen valossa voidaan naisten puoluetoiminnan nähdä sisältävän varsin kiinnostavia ja monimuotoisia piirteitä. Esimerkiksi brittiläistä Labour-puoluetta tarkastellut tutkimus osoittaa, ettei puolueessa välttämättä ole valmiina minkäänlaisia tiloja sukupuolikysymysten käsittelylle. Sellaisten avaaminen on usein pitkäkallinen ja hankala pro-

sessi. (Perrigo 1995.) Naispoliitikkojen toiminta onkin jakautunut asiakysymyksestä riippuen erilaisille kentille, joista puolue on vain yksi. Toimintaa luonnehtii eräänlainen kaksoisstrategia – tasapainoilu naisjärjestöjen ja -verkostojen sekä puolueen välillä. (Lovenduski & Norris 1993, 5–9.)

Varsinaiseksi tutkimuskohteeksi olen valinnut suomalaisista puolueista Kansallisen Kokoomuksen ja sen naisjärjestön, Kokoomuksen Naisten Liiton. Kyseinen puolue on kiinnostava erityisesti siitä syystä, että se on oikeistopuolueille tyypilliseen tapaan korostanut yksilöiden asenteita ja niiden muuttamista sukupuolten välisen tasa-arvon välineinä. Osittain se on myös vähätellyt tasa-arvo-ongelmia todeten, että esimerkiksi työelämässä eteneminen (tai etenemättömyys) on sukupuolen tai sosiaalisten suhteiden sijaan kiinni yksilöistä sekä näiden ominaisuuksista ja kyvyistä. Toisin sanoen puolueessa on perinteisesti tunnutta ajattelevan, ettei sukupuolella ole merkitystä: kyllä pätevät naiset pärjäävät. (Ks. esim. Westman 2000; Saarikoski 2001; Raevaara & Saarikoski 2002.)

Tämä oikeiston yksilölähtöinen tasa-arvoajattelu on saanut paljon kritiikkiä osakseen muun muassa vasemmistopuolueiden ja feministisen tutkimuksen taholta. Sen on arvioitu uusintavan miehisiiä normeja ja valtarakenteita, joiden taas on katsottu olevan varsin kapeita ja sietävän vain vähän erilaisuutta. (Esim. Carbin & Holli 2002; Saarikoski 2001.) Vasemmisto on muutenkin ollut aktiivisempi tasa-arvokysymyksissä ja tukenut naisten poliittista edustusta huomattavasti oikeistopuolueita enemmän

(Caul 1999, 81–82). Oikeistopuolueille tyypillistä on ollut uskoa tasa-arvon jo toteutuneen tai ainakin toteutuvan pian ”uudenlaisten ajattelutapojen” avulla, kun taas poliittisen toiminnan vaikutusta sekä puolueen omaa vastuuta tasa-arvon edistäjänä on sekä häivytetty että vähätelty (Freidenvall 2003, 10).

On silti oletettavaa, ettei Kokoomus välttämättä ole sisäisesti niin yhtenäinen tasa-arvo-puheissaan, kuin mitä sitoutuminen yksilölähtöiseen tasa-arvoajatteluun antaisi olettaa. Itse asiassa Kokoomuksessa tuntuu vallitsevan varsin jännitteisiä asetelmia sukupuoleen ja tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä. Kokoomuksen naisjärjestö ei esimerkiksi saa puolueeltaan samanlaista tukea toiminnalleen kuin vasemmistopuolueiden naisjärjestöt (Holli 2003, 164). Lisäksi puolueen sisäiset kannat ovat monissa tasa-arvoasioita käsittelevissä kysymyksissä jakautuneet sukupuolen mukaan varsin selvästi kahtia. Muutamissa eduskuntaäänestyksissä onkin käynyt niin, että merkittävä osa Kokoomuksen naiskansanedustajista on äänestänyt vasemmistopuolueiden tai eduskunnan naisverkoston kanssa samassa rintamassa, kun taas muu puolue on äänestänyt heitä vastaan. (Aalto & Holli 2004, 16; Holli & Kantola 2004, 21; Raevaara & Saarikoski 2002, 28.) Siten on kiinnostavaa tarkastella, miten eri äänenpaineet tämän puolueen sisällä jakautuvat ja kuinka jännitteisessä asemassa ne ovat suhteessa toisiinsa.

POLIITTISET TOIMINTATILAT JA POSITIOT

Puolueessa toimiessaan yksittäiset poliitikot joutuvat melko pitkälti noudattamaan niitä periaatteita ja poliittisia linjauksia, jotka ovat muotoutuneet sekä yhteisesti sovitussa virallisessa sääätämisyjärjestyksessä että perinteisten toi-

mintatapojen ja käytäntöjen vakiintumisen myötä. Puolueen sisäisen tilan voikin nähdä kielenkäytön sekä erilaisten sosiaalisten käytäntöjen ja merkitysjärjestelmien varaan rakentuvana toimintatilana, jonka sisäiseen ymmärrykseen myös yksilöiden toiminta on sidottu. Nämä käytännöt ja merkitysjärjestelmät mahdollistavat ymmärrettävän merkitysvälitteisen toiminnan sen lisäksi, että ne myös luovat sille rajoituksia. (Jokinen ym. 1993, 9–24.)

Puolueen toimintatilojen luonnetta ja erityisesti naislähtöistä poliittista toimintaa hahmottaakseni olen jakanut puolueen sisäisen toimintatilan kahteen eri alueeseen: ensinnäkin puolueen ja toiseksi sen naisjärjestön sisäiseen tilaan. Nämä tilat ovat melko vahvasti päällekkäisiä ja yhteenkietoutuneita – ovathan niiden jäsenetkin osittain samoja. Tällöin myös tiukka rajanveto niiden välillä on jокseenkin keinotekoinen. Jako on kuitenkin analyttisessä mielessä tärkeä, sillä se mahdollistaa vertailun itse puolueessa avautuvien toimintatilojen ja naisjärjestön luomien mahdollisuuksien välillä.

Olen rajannut tarkastelun kohteeksi yleisesti sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja spesifimmin perhepolitiikkaan liittyvät keskustelut. Nämä molemmat teemat ovat oletettavasti hyvin keskeisiä poliittiselle naisjärjestölle, mutta on kiinnostavaa arvioida, miten itse puolueen ohjelmissa näitä asioita käsitellään. Tällaisen tarkasteluasetelman avulla on tarkoitus selvittää, onko Kokoomuksessa olemassa minkäänlaisia tiloja tällaisten perinteisesti naisten asioiksi miellettyjen kysymysten käsittelylle vai tarvitaanko niiden ajamiseen edelleen myös joi-tain puolueen ulkopuolisia väyliä.¹

Yksittäisten poliitikkojen osalta tulen tarkastelemaan heille avautuvia toiminnan positioita. Näillä positioilla tarkoitan sellaisia toimintakontekstin – tässä tapauksessa puolueen ja naisjärjestön – tuottamia puhujan paikkoja ja

1. Tarkoitukseni ei ole kiinnittää tasa-arvo- tai perhepolitiikkaa millään ontologisella tai essentialistisella tavalla vain naispolitiikkojen intresseihin kuuluvaksi. Kyseessä on lähinnä empiriaan pohjaava, joskin hieman vanhanaikainen näkemys perinteisistä ”naisten asioista”.

asemia, jotka ovat sekä mahdollisia, ymmärrettäviä että hyväksytyjä kussakin tilassa ja puheteksteissä. Samalla pyrin selvittämään, millaisia positiioita toimijan tuntuisi olevan mahdollonta tai ainakin hankalaa täyttää ja käyttää.²

Käytössä oleva aineisto koostuu Kokoomuksen ja Naisten Liiton keskeisimmistä ohjelmista ja julkaisuista.³ Tällaisia ovat esimerkiksi viimeisimmät voimassa olevat periaate- ja tavoiteohjelmat sekä muutamat erityiset kannanotot, jotka käsittelevät tarkastelun keskiössä olevia tasa-arvo- ja perhepolitiikan kysymyksiä. Aineisto sisältää myös Kokoomuksen naisjärjestön kampanjamateriaalin kevään 2003 eduskuntavaaleissa, sillä se tarjoaa varsin kiinnostavan esimerkin sukupuolikielisiin liittyvistä puhetavoista. Virallisten dokumenttien ohella käytän jonkin verran myös muita aineistoja, joiden avulla on tarkoitus raapaista poliittisen retoriikan pintatasoa syvemmälle ja kohdistaa tarvittavaa lisävaloa puolueessa käytävien keskustelujen kirjoon. Tällaisiksi epävirallisemmiksi aineistoiksi olen varsin satunnaisesti valinnut muutaman numeron sekä Kokoomuksen viikkolehti *Nykypäivästä* että Naisten Liiton lehdestä *Suomen Nainen*. Valitut lehdet ovat pääosin vuodelta 2002.⁴

Aloitan esittelemällä lyhyesti niitä merkityksiä, joita naisjärjestön olemassaolo ja toiminta aineiston perusteella saavat.

NAISJÄRJESTÖN ROOLIN IHMETTELYÄ

Kokoomuksen Naisten Liiton virallisten sääntöjen mukaan liiton tarkoituksena on olla jäsenyhdistystensä yhdysside ja toimia naisten poliittisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi (Kokoomuksen Naisten Liitto ry.: Säännöt, 2§). Toimintaohjelmassa mainittiin lisäksi toiminnan kolme peruspilaria, jotka ovat – tässä järjestyksessä – poliittinen vaikuttaminen puolueessa ja yhteiskunnassa, tasa-arvon edistäminen sekä naisten henkisen ja taloudellisen hyvinvoinnin lisääminen (Kokoomuksen Naisten Liitto ry.: Toimintasuunnitelma 2003).

Kokoomuksen naisjärjestö on siten oman näkemyksensä mukaan jäsentensä poliittisen vaikuttamisen kanava suhteessa sekä puolueeseen että myös laajempaan yhteiskunnalliseen kenttään. Tämän lisäksi toimintaohjelmassa tuotiin esiin toinenkin vastaavanlainen kahtiajakautunut rooli: yhtäältä naisjärjestön tehtävänä on ottaa osaa käynnissä oleviin yhteiskunnallisiin keskusteluihin tuomalla niihin mukaan naisten näkökulman, toisaalta se toimii myös eräänlaisena keskustelun avaajana tärkeiksi katsomissaan kysymyksissä (Kokoomuksen Naisten Liitto ry.: Toimintasuunnitelma 2003).

Järjestölehdissä puhuttiin naisjärjestön poliittisesta ja yhteiskunnallisesta roolista melko

2. Otan tässä lähtökohdaksi postmodernin feministisen ajattelun valtavirraksi muodostuneen antikarteiolaisen lähestymistavan, jonka mukaan toimijuudella ei ole mitään ontologista perustaa, vaan se on riippuvainen niistä merkityssysteemeistä, joita kussakin toimintakontekstissa on käytössä. Siten subjekti rakentuu (ja myös sukupuolittuu) kielen kautta ja subjektiuus näyttäytyy lähinnä kykynä puhua ja antaa merkityksiä. Tämä on lähtökohtana myös soveltamassani diskurssianalyttisessä tutkimusteossa. (Esim. Jokinen ym. 1993, 29–45; Kosonen 1996, 187–188; Squires 1999, 3.) Toimijuuden kontekstisidonnaisuutta havainnollistaakseni puhun subjektiuden tai toimijuuden sijaan puhujan ja toimijan positiioista. (Esim. Jokinen ym. 1993, 39).

3. Olen valinnut tarkasteluni kohteiksi nimenomaan ohjelmallisia tekstejä, sillä niissä olevat periaatteet ja retoriset valinnat ovat niiden jäsenten legitimoimia. Ne ikään kuin muodostavat puhetapojen kollektiivisen tason.

4. Valittu aineisto on pääasiassa muutaman viime vuoden ajalta. Poikkeuksen tekee Kokoomuksen käytössä oleva periaateohjelma, joka on vuodelta 1993.

samalla tavalla kuin ohjelmateksteissäkkin. Niissä nousi kuitenkin esiin myös varsin mielenkiintoisia näkemyksiä naisasiatyön merkityksestä. Esimerkiksi *Suomen Naisen* päätoimittaja Sanna Sarromaa toivoi pääkirjoituksessaan, että kokoomusnaiset julistautuisivat useammin feministeiksi.⁵ Feminismin hän puolestaan käsitti naisten ja miesten välisenä tasa-arvona, jota ei hänen mukaansa oltu vielä saavutettu. (*Suomen Nainen* 1/2002, 2.) Yksi naisjärjestön aktiivinaisista sen sijaan alleviivasi, ettei hän ole (edes) mikään *naisasianainen* – saati sitten feministi (*Nykypäivä* 38/2002, 32). Kaiken kaikkiaan näkemykset feminismistä ja naisasiatyön merkityksestä olivat hyvin maltillisia.

Erillisten sukupuoleen perustuvien järjestöjen roolia ja merkitystä pohdittiin jonkun verran myös Kokoomuksen *Nykypäivä*-lehdessä. Esimerkiksi puolueen miespolitiikan mielestä ainakaan erilliselle miesten liitolle ei ole tarvetta, sillä puolue on jo sellainen: se on hänen sanojensa mukaan ikään kuin ”perustettu miehiä varten”. Toinenkaan kokoomuspoliitikko ei pitänyt erillisen miesten liiton perustamista järkevänä, sillä silloin hänen mukaansa jäisivät ”naisten näkökulmat asioihin uupumaan”. Hän näki vastaavan ongelman Naisten Liiton suhteen. Miestä tuntui ihmetyttävän erityisesti se, miksi naisjärjestöjä on olemassa maassa, jossa naiset saivat äänioikeutensa ensimmäisinä Euroopassa. Hän toisin sanoen samaisti tasa-arvotyön äänioikeustaistelun kanssa, jonka jälkeen mitään ongelmia ei enää olisi pitänyt olla. (*Nykypäivä* 38/2002, 32.)

Naisten Liiton lehtien perusteella ongelmat naisjärjestön ja puolueen välillä tuntuivat olevan melko yleisiä ja korjattavaa katsottiin löytyvän erityisesti Kokoomuksen sisäältä. Erään piirin naisjärjestösihteerin mukaan: ”Varsinkin

ukkokoyhdistyksissä elää kuin kiveen hakattuna kanta, että kokoomuksen naisyhdistykset eivät tee politiikkaa vaan retkiä ja verho-ompeleja” (*Suomen Nainen* 2/2002, 4). Emopuolue Kokoomuksessa tuntuikin olevan varsin kirjavia näkemyksiä Naisten Liiton tarpeesta:

[N]aisten oma erillinen toiminta haiskahtaa ompeluseuralta, jossa miesten annetaan hoitaa politiikan tekeminen ja naiset huolehtivat kulttuuririennosta ja kahvin kaatamisesta. Jonkinlaiset kokoomusmiesten erilliset rouvasseurat minä vielä ymmärtäisin. (*Nykypäivä* 38/2002, 32.)

Kontrasti erilaisten käsitysten välillä oli ilmeinen puhuttaessa jo pelkästään naisjärjestön olemassaolon oikeutuksesta ja tarpeesta. Tar kastelen seuraavassa tarkemmin sitä, miten nämä jännitteet näkyivät politiikan konkreettisis- sa sisällöissä.

TASA-ARVO-ONGELMIA JA RATKAISUJA

Kokoomus on perinteisesti puhunut tasa-arvosta yksilön asenteiden ja mahdollisuuksien valossa ja häivyttänyt sukupuolta ja sen merkitystä (Ks. esim. Westman 2000; Saarikoski 2001; Raevaara & Saarikoski 2002.) Samantapainen painotus näkyi myös tämän tutkimuksen aineistossa, sillä Kokoomuksen ohjelmissa ei juuri puhuttu sukupuolesta tai mainittu erikseen naisia tai miehiä – ei ainakaan yhtä ilman toista. Suoranaista tasa-arvokysymysten vähättelyä ei puolueen virallisissa ohjelmissa kuitenkaan ilmennyt, vaan tasa-arvosta puhuttiin periaatteellisella tasolla melko monien asioiden yhteydessä ja sen toteutumisessa nähtiin edelleen ainakin jonkinasteisia ongelmia. Tasa-arvoky-

5. Tämä on ainoa kerta, kun missään aineiston kirjoituksissa mainittiin kyseinen sana. Itse asiassa feministeiksi julkisesti tunnustautuvia poliitikkoja on Suomessa sanan negatiivisen latauksen vuoksi muutenkin varsin vähän, kun taas esimerkiksi Ruotsissa se on varsin yleinen ja legitiimi poliittinen identiteetti. Suomessa saatetaan puhua mieluummin esimerkiksi naisasianaisista. (Ks. esim. Carbin & Holli 2002).

symyksiä ei kuitenkaan käsitelty kaikissa ohjelmissa.⁶

Kokoomuksen periaateohjelmassa mainittiin sukupuolten välinen tasa-arvo viidesti, joko suoraan tai epäsuoraan. Siitä puhuttiin niin yksilönvapauden, henkisen kasvun mahdollisuuksien, ihmisarvon kuin demokratianäkemystenkin yhteydessä, tosin useimmiten hyvin lyhyesti ja yleisellä tasolla. Ohjelmassa mainittiin esimerkiksi, että ketään ei tule eriarvoistaa sukupuolen perusteella ja että naisella ja miehellä tulee olla samat mahdollisuudet asettaa tavoitteita ja päämääriä elämälleen. (Kansallinen Kokoomus r.p: Periaateohjelma.)

Kokoomuksen mukaan tasa-arvon toteutumisen keskeisimpiä esteitä olivat kahlitsevat sukupuoliroolit sekä ihmisten asenteet. Periaateohjelmassa sanottiin, että nämä nais- ja miesrooliodotukset rajoittavat niin elämäntapavalintoja kuin myös tasaveroista osallistumista yhteiskunnalliseen vallankäyttöön. (Kansallinen Kokoomus r.p: Periaateohjelma.) Kokoomuksen mukaan nämä rajoitukset ja rooliodotukset koskivat siis – ehkäpä juuri tasa-arvon nimissä – sekä naista että miestä, mikä on tietyllä tapaa ainakin vallankäyttökysymyksen kannalta hieman harhaanjohtava ajatus. Se, miten Kokoomuksen mielestä miesrooliodotukset sitten ovat rajoittaneet tai rajoittavat miesten vallankäyttöä esimerkiksi parlamentaarisessa politiikassamme, ei kuitenkaan selvinnyt ohjelmasta.

Periaateohjelmassa korostettiin pääasiassa mahdollisuuksien tasa-arvoa, mutta siitä löytyi myös lauseen mittainen positiiviset erityistimet mahdollistava ajatus: ”Kehitämme tasa-arvoa heikommasa asemassa olevaa suosimalla” (Kansallinen Kokoomus r.p: Periaateohjelma). Heikommasa asemassa olevaan ei kuitenkaan

tämän tarkemmin otettu kantaa. Tasa-arvon saavuttamiseksi olisi Kokoomuksen mukaan syytä purkaa kahlitsevia rooliodotuksia, mikä on puolestaan ymmärrettävä enemmänkin asennekuin yhteiskuntamuutoksen vaatimuksena.⁷

Kokoomuksen Naisten Liiton ohjelmissa puhutavat olivat monisanaisempia ja monipuolisempia jo pelkästään siitä syystä, että tasa-arvon edistäminen on yksi liiton päätavoitteista. Niissä käsiteltiin puolueohjelmien linjasta poiketen erityisesti naisia, naisten elämää sekä naisten rajatumpia mahdollisuuksia koskevia tasa-arvo-ongelmia. Tällaisia sukupuolispesifejä puhetapoja havainnollistaa esimerkiksi seuraava ote toimintasuunnitelmasta:

Naisten mahdollisuudet yhdistää ansiotyö ja perhe-elämä elämäntilanteeseensa sopivalla tavalla on oltava itsestään selvyys. Yhdistämisen ongelmat, kasvatusvastuu ja kotityöt eivät ole pelkästään naisten asioita.
(Kokoomuksen Naisten Liitto ry.: Toimintasuunnitelma 2003; kursivointi RS.)

Emopuolue Kokoomuksen ohjelmissa vastaavista aiheista puhuttiin paljon neutraalimmin ja yleisemmällä tasolla. Niissä muun muassa todettiin, että pienten lasten *vanhemmille* tulee turvata mahdollisuus valita sopiva työ- ja perhe-elämän yhdistelmä ja että molempien vanhempien osallistumista perheen arkeen tulee edistää. (Kansallinen Kokoomus r.p.: Lähiajan tavoiteohjelma 2003–2007.) Ajatus oli siten jokseenkin sama, mutta se esitettiin ilman sukupuolittavia ilmaisuja.

Järjestölehtien tasa-arvopuheissa ja niiden määrässä oli Kokoomuksen ja Naisten Liiton välillä selkeä ero. Kun Naisten Liiton lehdissä tasa-arvo oli tavalla tai toisella läsnä lähes poikkeuksetta kaikissa kirjoituksissa, oli Kokoo-

6. Esimerkiksi kevään 2003 vaaliohjelmassa tai lastenhoitopoliittisessa kannanotossa ei sukupuolten tasa-arvosta ole mainintaa.

7. Samantapainen oikeistopuolueille tyypillinen korostus nousee esiin myös ruotsalaisesta, naisten poliittisen edustuksen ongelmia tarkastelevasta tutkimuksesta (Freidenvall 2003).

muksen viikkolehdistä vain muutama kirjoitus, jossa ylipäänsä sivuttiin tasa-arvoa tai sukupuolikysymyksiä. Huomionarvoista on, että tasa-arvoa ja naisasioita laajemmin *Nykypäivä*-lehdessä puhuttiin – ehkä itsestään selvästikin – taloudesta ja turvallisuudesta, mutta myös esimerkiksi Kokoomuksen Nuorten Liiton asioista.

PUHETTA LASTENHOITO-POLITIIKASTA

Konkreettisempia sukupuoli- ja tasa-arvonäkemyksiä havainnollistaakseni olen valinnut tarkempaan tarkasteluun Kokoomuksen ja Naisten Liiton perhepoliittiset näkemykset ensinnäkin lastenhoitokysymyksiin ja toiseksi perheväkivaltaan liittyen.

Pohjoismaisen per-hepolitiikan katsotaan olevan tänä päivänä tasa-arvoisinta maailmassa. Osoituksena tästä pidetään muun muassa viime vuosikymmenten aikana tapahtunutta siirtymistä pois miesperheenelättäjämallista. Siinä perhe on yhdestä, useimmiten miespuolisesta elättäjästä riippuvainen yksikkö. Tilalle on tullut individualistinen tai kahden elättäjän malli, jossa sosiaali- ja vero-politiikka on suunniteltu niin, että perheen molemmat vanhemmat ovat taloudellisesti itsenäisiä yksilöitä ja siten riippumattomia puolisonsa tuloista. (Anttonen 1997; Bergqvist 2001; Julkunen 1994.)

Pohjoismainen tasa-arvoisuus näkyy myös lastenhoitopolitiikassa esimerkiksi maailman kattavimpina lakisääteisinä vanhempainetuuksina ja hoitojärjestelminä. Näissä kysymyksissä vasemmistopuolueet ovat perinteisesti kannattaneet kollektiivista lastenhoitoa, kun taas kotihoidontuki on ollut oikeistokonservatiivien, Suomessa lähinnä Kokoomuksen ja Keskustan ajama lapsiperheiden tukimuoto. Tämän yksilöllisen hoitomuodon voi nähdä olevan eräänlainen miesperheenelättäjämallin uudempi versio, sillä kotiin jäävä hoitaja (useimmiten lapsen äiti) ei viime kädessä ole täysin riippumaton työssäkäyvän puolisonsa taloudellisesta tuesta. (Bergqvist 2001, 145–147; Anttonen 1998, 365.)

Tutkimusaineistoni perusteella edellä esitelty ajatus oikeistosta kotihoidontuen puolustajana todella näyttäisi pitävän paikkansa, joskaan mitään oletusta kotiin jäävän hoitajan sukupuolesta ei Kokoomuksen ohjelmissa tehty. Kotihoitomallin ja vanhempien vastuun korostaminen näkyi kuitenkin periaateohjelmaa lukuun ottamatta kaikissa aineistossa mukana olevissa puolueohjelmissa, kun taas kunnallisesta päivähoidosta puhuttiin varsin harvoin ja silloinkin hyvin vähän. Lastenhoitoa käsiteltiin esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

Lapsilla on oikeus turvalliseen hoitoon, joka on ensisijaisesti vanhempien vastuulla. (Kansallinen Kokoomus r.p: Kannanotto 1999.)

Perheiden valinnanmahdollisuuksien parantamiseksi kotihoidontukea ja yksityisen hoidon tukea korotetaan. [...] Toisen tai molempien vanhempien ollessa kotona ensisijainen vaihtoehto on leikki- ja kerhotoiminta tai puolipäivähoitopaikka. (Kansallinen Kokoomus r.p: Lähiajan tavoiteohjelma 2003–2007.)

Kokoomuksen Naisten Liiton ohjelmissa tai järjestölehdissä ei vastaavanlaista kotihoidontukea korostavaa puhetapaa ilmennyt; niissä ei mainittu sen paremmin julkista kuin yksityistäkään päivähoitoa. Sen sijaan lasten oikeutta omien vanhempiensa aikaan ja läsnäoloon pidettiin tärkeänä ja se tuotiin esiin monessa kohdassa, mikä toki saattaa joissain yhteyksissä olla melko sama asia (ks. esim. *Suomen Nainen* 1/2002, 8–9).

Kokoomusnaisten ohjelmissa korostettiin lastenhoitopolitiikan suhteen erityisesti sukupuolinäkökulmaa. Ongelmana nähtiin esimerkiksi vanhempainvapaiden kustannusten, kotityövastuun sekä erityisesti työn ja perheen yhteensovittamisen ongelmien epätasainen jakautuminen vanhempien välillä. (Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Toimintasuunnitelma 2003.)

Kokoomusnaisten perhepoliittisista näkemyksistä erityisesti vanhempainvapaiden kustannusten jakautuminen naisten ja miesten

työnantajien kesken on kiinnostava kysymys, sillä se vaikuttaa perhepolitiikan lisäksi naisten asemaan työmarkkinoilla. Ero puhetavoissa oli siinä, että Kokoomuksen Naisten Liitto käytti ohjelmissa ilmausta ”kustannukset on jaettava tasapuolisesti molempien vanhempien kesken” (Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Toimintasuunnitelma 2003), kun taas vastaava ilmaus Kokoomuksella oli ”nykyistä oikeudenmukaisemmin” (Kansallinen Kokoomus r.p: Lähiajan tavoiteohjelma 2003–2007) tai ”tasaisemmin” (Kansallinen Kokoomus r.p: Kannanotto 1999). Puhetavoista ensimmäisen voi siten nähdä viittaavan suoraan tasajakoon sukupuolten välillä, kun taas jälkimmäiset viittaavat johonkin tilanteeseen nykytilanteen ja tasajaon välillä. Kaikissa Kokoomuksen ohjelmissa ei tätä kysymystä tosin käsitelty lainkaan.

Sen paremmin Kokoomus kuin kokoomusnaisetkaan eivät puhuneet erikseen miesten ja isien velvollisuuksista perhettä kohtaan – tosin eivät kyllä naisten tai äitienkään. Jos velvollisuuksista puhuttiin, mainittiin ne usein oikeuksien kanssa ja tällöin viitattiin vanhempiin yleensä. Kokoomus puhui pariin otteeseen mielenkiintoisella tavalla sukupolvista ja näiden velvollisuuksista, esimerkiksi seuraavin sanoin: ”Sukupolvien välistä yhteisvastuuta ja mahdollisuutta perheenjäsenten keskinäiseen huolenpitoon edistetään” (Kansallinen Kokoomus r.p: Lähiajan tavoiteohjelma 2003–2007). Sukupuolten yhteisvastuusta ei sen sijaan Kokoomuksen ohjelmissa puhuttu mitään.

Kaiken kaikkiaan lastenhoitopolitiikka tuntui Naisten Liitolle olevan yleisen perhepolitiikan lisäksi voimakkaasti myös tasa-arvopolitiikkaa: liiton ohjelmalliset tavoitteet oli laadittu niin, että ne implisiittisesti ottivat tasa-arvonäkökulman huomioon. Kokoomusnaisten ohjelmissa vilahtikin sukupuoli- tai tasa-arvo-

näkökulman valtavirtaistamissana ”läpäisyperiaate”, jolla yleensä tarkoitetaan sitä, että nämä näkökulmat pyritään ottamaan huomioon kaikessa politiikanteossa (Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Toimintasuunnitelma 2003).

Kokoomus sen sijaan erotti tasa-arvo- ja perhepoliittiset keskustelut selvästi toisistaan. Puolueen ohjelmissa luonnehdittiinkin useimmiten ensin yleisiä perhepolitiikan linjauksia ja vasta toisarvoisesti – jos ollenkaan – mainittiin, että (tässäkin) tasa-arvonäkökulma on otettava huomioon.

PUHETTA PERHEVÄKIVALLASTA

Lastenhoitopolitiikan ohella käsittelen perheeseen liittyen myös naiseen kohdistuvaa väkivaltaa, vaikka se ei tähän asti ole ollut osa Kokoomuksen Naisten Liiton virallista poliittista ohjelmaa. Väkivaltateema muodosti kuitenkin merkittävimmän osan Kokoomuksen Naisten Liiton vaalikampanjaa vuoden 2003 eduskuntavaaleissa ja tarjoaa varsin kiinnostavan esimerkin tasa-arvonäkökemyksiin liittyvistä puhetavoista.⁸

Kokoomusnaisten Rinta rinnan -vaalikampanja lanseerattiin eräänlaisena kansanedustajaehdokkaiden vetämänä kansalaisliikkeenä kansalaisadressineen ja tukijalistoineen. Kampanjamateriaalin mukaan kaikki Kokoomuksen 109 naisehdokasta olivat sitoutuneet hankkeeseen sekä siihen liittyvään konkreettiseen työhön, kuten esimerkiksi kahden aiheeseen liittyvän lakialoitteen tekemiseen, mikäli tulevat valituiksi. (Kokoomuksen Naisten Liitto ry.: Rinta rinnan -kampanja.)

Kampanjateeman valinta oli siinä mielessä yllättävä ja melko radikaalikin, ettei se aiemmin ole ollut esillä sen paremmin kokoomusnaisten virallisissa ohjelmissa kuin vuoden 2002

8. Kokoomusnaisten internetsivuilla oli vaalien alla myös laajempi toimintasuunnitelmasta mukailtu vaalitavoitelista (Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Vaalitavoitteet 2003). Liitto päätyi kuitenkin lopulta painottamaan perinteisen kampanjan sijaan juuri kyseistä yhden teeman kampanjaa.

järjestölehtien epävirallisemmissa keskusteluissakaan.⁹ Mitä puolestaan tulee aiheen käsittelytapaan, voi sen nähdä jääneen melko kauas radikaalista. Kun esimerkiksi NYTKIS:in tai Vasemmistoliiton naispoliittisissa ohjelmissa on puhuttu järjestelmällisesti naisiin kohdistuvasta väkivallasta (ks. esim. NYTKIS ry: Vaalivaatimukset kansanedustajaehdokkaille 2003; Vasemmistoliitto r.p: Ritva-asiakirja), käytti Kokoomuksen naisjärjestö nimenomaan ilmausta ”perheväkivalta” korostaen erityisesti sen vaikutusta perheissä asuviin lapsiin. Koko Rinta rinnan -kampanjan esitteessä tai lehdistötiedotteissa ei mainittu kertaakaan sitä, että perheväkivallan uhri on useimmiten nainen.¹⁰ Kampanjan tiedotus sen omilla Internet-sivuilla alkoi seuraavasti:

Kokoomuksen naiset korostavat, että kyseessä on koko perhettä koskeva asia – ei puhuta vain naisten ja miesten välisistä konflikteista. Väkivaltatilanne koskettaa myös perheen lapsia. (Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Rinta rinnan -kampanja.)

Väkivallasta puhuttaessa kampanjaesitteissä käytettiin usein passiivi-ilmauksia, joiden avulla välttyttiin ottamasta kantaa siihen, kuka väkivaltaa käyttää ja kuka puolestaan on sen uhri. Väkivallan käyttäjästä ei puhuttu lainkaan, kun taas uhri nimettiin joko koko perheeksi, erityisesti lapseksi – suoraan tai sijaiskärsijänä – tai sitten naiseksi ja mieheksi. Nainen mainittiin erikseen vain negaatioissa: ”[P]erheväkivalta ei koske vain naisia”. Näistä puhetyyleistä esimerkkinä siteeraan yhden kampanjaesitteen kappaleen kokonaisuudessaan:

Perheväkivalta on valitettavan yleistä.
Suomessa *tapahtuu* vuosittain 100 000
perheväkivaltatapausta, jotka koskettavat 90

000 *perhettä*. Näissä perheissä asuu yli 200 000 *lasta*. Perheväkivallan seurauksena Suomessa kuolee vuosittain noin 50 *naista ja miestä*, mikä on Pohjoismaisittain verrattuna erittäin suuri määrä. Ongelma *ei siis koske pelkästään naisia* vaan *kaikkia perheen jäseniä*. (Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Rinta rinnan -kampanja; kursivointi RS.)

Kokoomuksen Naisten Liiton kampanjan myötä perheväkivalta nousi uutena teemana puolueen ja naisjärjestön politiikkaan. Se pyrki omalta osaltaan lisäämään perheen sisäisen tilan julkisuutta ja nostamaan siellä tapahtuvia asioita yhteiskunnalliseen keskusteluun. Näkökulma aiheeseen oli kuitenkin varsin neutraali ja mallittainen: kampanja oli puhdasta perhepolitiikkaa, jossa sukupuolta ei nostettu lainkaan esille.

PUHETAPOJEN EROJA JA JÄNNITTEITÄ

Tätä tutkimusta varten jaoin puolueen sisäisen tilan kahteen, osittain keinotekoisien erilliseen osaan erottamalla puolueen ja sen naisjärjestön toimintatilat toisistaan. Tarkoituksena oli mahdollistaa vertailu näiden tilojen tasa-arvopolitiittisten puhetapojen välillä. Analyysi osoittaa selkeitä eroja ja jopa jännitteisiä asetelmia käytössä olevien puhetyylien välillä.

Tarkasteltaessa ensinnäkin sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä puhetapoja yleisellä tasolla voidaan havaita, että niin Kokoomuksen kuin myös kokoomusnaistenkin ohjelmissa myönnettiin tasa-arvo-ongelmien olemassaolo. Erot puhetyylien välillä näkyivät siinä, että Kokoomuksen ohjelmissa tasa-arvo-ongelmat tuntuivat useimmiten koskevan molempia sukupuolia lähes samalla tavalla, kun taas Naisten Liitossa tuotiin esiin ongelmien

9. Sen sijaan Kokoomuksen ohjelmista yhdessä oli seuraava lause: ”Perheväkivaltaa vähennetään aktiivisesti” (Kansallinen Kokoomus r.p: Lähiajan tavoiteohjelma 2003-2007).

10. Katso esimerkiksi Stakesin (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus) Internet-sivut: Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyhanke 2000, <http://www.stakes.fi/sexviolence/> (luettu 3.5.2003).

määrälliset ja laadulliset erot sukupuolten välillä sekä keskityttiin erityisesti ongelmiin naisten asemassa ja mahdollisuuksissa. Naisten Liiton ohjelmissa tämä naiserityisyyden huomioonotettava puhetapa oli varsin hallitseva ja johdonmukainen, tosin ei kovinkaan radikaali. Kutsun sitä tässä *mallilliseksi naisasiapuheeksi*.

Emopuolue Kokoomuksessa tasa-arvoon liittyviä puhetyylejä oli kahdenlaisia. Näistä hallitsevin oli *sukupuoliroolipuhe*, joka piti kahlitsevia sukupuolirooleja ja ihmisten asenteita tasa-arvon esteinä; nämä sekä selittivät että toisaalta myös ylläpitivät sukupuolten eriarvoisuutta. Tämän puhetavan mukaan jotkut tietyt asiat todella vaativat tasa-arvotarkastelua ja erityisiä toimia, jotta tasa-arvo toteutuisi. Tällainen oli esimerkiksi työn ja perheen yhteensovittamisen ongelma.

Toinen Kokoomuksen ohjelmissa esiintynyt puhetapa katsoi ihmisten olevan ennen kaikkea sukupuolineutraaleja yksilöitä. Tämä *yksilöpuhe* piti tasa-arvoa ikään kuin hyvän, demokraattisen yhteiskunnan periaatteena ja uskoi sen sellaisena jo toteutuvankin. Se uskoi vahvasti myös käsitykseen sukupuolineutraalin yleispolitiikan mahdollisuudesta sellaisissakin poliittisissa kysymyksissä, jotka olivat selvästi sukupuolittuneita. Tällainen oli Kokoomuksen ohjelmissa esimerkiksi kotihoidontukeen liittyvä keskustelu: sen yhteydessä ei sukupuolta tai tasa-arvoa mainittu kertaakaan, vaikka kotiin jäävä hoitaja onkin useimmiten lapsen äiti.

Kokoomuksen politiikkaa luonnehti lopulta selvä rajanveto tasa-arvo- ja yleisasioiden välillä, mikä puolestaan tarkoittaa sitä, että tasa-arvokeskustelut olivat puolueen mielestä ylipäänsä relevantteja vain tietyillä politiikkalohkoilla. Ajatus, että naisten asemassa tai heidän intressiensä ja tarpeidensa toteutumisessa on ongelmia, joita tulisi aktiivisesti pyrkiä ratkaisemaan, sen sijaan muodosti puolueen ohjelmassa todellisen marginaalin tai sokean pisteen. Sitä ei löytynyt missään muodossa Kokoomuksen ohjelmista. Siten ainakin tässä suhteessa on havaittavissa selvä jännite puolueen ja naisjärjestön puhetyylien välillä.

Jännitteitä löytyi myös naispoliitikkojen välisistä puhetyyleistä, erityisesti naisasiatoiminnan merkittävyyden määrittelyissä. Lisäksi naisjärjestön mallittaisen naisasiapuheen johdonmukaisuus tuntui horjuvan liiton eduskuntavaalikampanjassa, josta sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulma puuttui kokonaan. Tämä sukupuolisokeus johtui todennäköisesti siitä, että kampanjassa olivat mukana kaikki Kokoomuksen naiskansanedustajaehdokkaat, eivät vain Kokoomuksen Naisten Liiton naisasia-aktiivit. Kokoomuksen naispoliitikoilla tuntuikin olevan varsin erilaisia positioita puolueen ja naisjärjestön puhetapojen leikkauskohdissa.

PUHUJAN POSITIOITA PUOLUESSA JA NAISJÄRJESTÖSSÄ

Kaiken kaikkiaan Kokoomuksen naistoimijalla on useita erilaisia toiminnallisia vaihtoehtoja tasa-arvokysymyksissä käytettävien positioiden suhteen. Ensinnäkin hän voi halutessaan hyväksyä vain puolueen yksilöpuheen ja ottaa tasa-arvoasioissa kantaa pelkästään niiden periaatteelliseen tasoon – lähinnä vain muodollisen tasa-arvon ja syrjintäkiellon kaltaisiin asioihin (*yleispolitiikon* positio). Tällöin puolue on varsin luonnollinen toiminnan väylä, kun taas naisjärjestössä toimiminen ei olisi strategisesti lainkaan järkevää, saati ongelmatonta.

Toiseksi toimija voi ottaa osaa puolueen sukupuoliroolipuheeseen, joka antaa mahdollisuuden syrjintäkieltoa laajempiin tasa-arvopoliittisiin toimiin. Tällainen *tasa-arvopoliitiikan* positio tuntuisi toteutuvan riittävässä määrin pelkästään puolueen kontekstissa, mutta naisjärjestötoimintakaan tuskin osoittautuisi ongelmalliseksi. Ohjelmien perusteella toimintapositio on kuitenkin puolueessa varsin kapea, sillä sen käyttöalue on tarkkaan rajattu vain tiettyihin kysymyksiin.

Siinä tapauksessa, että Kokoomuksen toimija tahtoo käyttää myös *naisasiapoliitiikan* positiota, jakautuu toiminta väistämättä (vähintään) kahdelle kentälle: puolueen ja sen naisjärjestön tiloihin. Tällöin niissä kysymyksissä,

joissa toimija katsoo tarpeelliseksi korostaa naisten intressejä tai tarpeita toiminnan luonnollinen väylä on naisjärjestö. Sen sijaan selaisissa kysymyksissä, joita naisjärjestö ei lainkaan käsittele tai joita toimija ei katso naisasiakysymyksiä, tuntuisi puolue tarjoavan riittävän ja osittain myös ainoan mahdollisen toiminnan tilan. Tällöin toimijan on kuitenkin omaksuttava kysymyksestä riippuen joko *yleispolitiikan* tai *tasa-arvopoliittikon* positio.

Yleisesti on huomioitava, ettei oikeastaan mikään edellä mainituista puhetyyleistä avaa Kokoomuksessa tiloja kovinkaan radikaaleille tasa-arvonäkemyksille tai suoranaiselle feminismille. Mikäli tällaisia radikaaleja näkemyksiä esittäviä poliitikkoja siellä kuitenkin on, heidän voidaan perustellusti olettaa olevan marginaaliin ajettuja. Tällaisten feministisväritteisten näkemysten ajamiseksi tuntuisi siten olevan välttämätöntä löytää väyliä kokonaan puolueen ja sen naisjärjestön tilojen ulkopuolelta – muista naisjärjestöistä tai -verkostoista.

LOPUKSI

Kokoomuksessa toimivien naispoliitikkojen toimintaan voidaan nähdä liittyvän rajoituksia ja ongelmia sikäli, kun he tahtovat ajaa naisasiapolitiikkaa tai laajapohjaista tasa-arvopoliitiikkaa. Tällaisessa tilanteessa puolue ei ole naispolitiikan toiminnan mahdollistaja ja tukija, vaan pikemminkin sen rajoittaja: se rajaa toimintamahdollisuudet vain tiettyihin kysymyksiin tai sitten tiettyihin mahdollisiin positioihin ja näkökulmiin. Kokoomuksen naisasiapolitiikko tarvitseekin lopulta puolueensa naisjärjestöä (tai muita yhteistyöverkostoja) toimintansa esteettömäksi tilaksi.

Toiminnan jakautuminen eri kentille ei ole välttämättä pelkästään huono asia, sillä se antaa mahdollisuuden varsin monipuolisiin toiminnallisiin strategioihin. Yhdistelemällä joustavasti erilaisia puhujan paikkoja ja toimintakontakteja on varmasti mahdollista toimia varsin kattavasti poliittisella kentällä.

Toiminnan pirstaloitumisessa on kuitenkin myös varjopuolensa. Ensinnäkin se saattaa tuottaa toimijalle sisäisiä konflikteja tilanteissa, joissa hänen puolue- ja sukupuoli-identiteetinsä vetävät häntä eri suuntiin. Toiseksi jännitteitä syntyy myös puolueen sisälle silloin, kun puolueen toimijat jakautuvat selvästi kahteen eri leiriin. Näin on käynyt Kokoomuksessa juuri tasa-arvokysymyksissä. Lisäksi puolueen politiikan lohkominen erillisiksi yleis-, tasa-arvo- ja naisasiakysymyksiksi ei varmasti ole yksinkertaista. (Miten tämä jako tapahtuisi esimerkiksi perhepolitiikan osalta?) Se on kuitenkin välttämätöntä, jos niiden käsittely tapahtuu kokonaan eri tiloissa. Viimeiseksi, jos naisasiatoiminta löytää aina väylänsä vain erillisen naisjärjestön kautta, ei puolueen tarvitse ottaa tätä näkökulmaa lainkaan huomioon. Tämä puolestaan vahvistaa edelleen jakoa ”yleisiin asioihin” ja ”naisten asioihin”.

Kuten aiemmin toin esiin, olemassa olevan tutkimuksen valossa voisi olettaa Kokoomuksen kuitenkin olevan varsin kärjistetty esimerkki puhetapojen välisistä jännitteistä. Tämä tarkoittaa sitä, etteivät naistoimijat ja naisasiapolitiikka kaikissa suomalaisissa puolueissa välttämättä ole aivan niin marginaalisessa asemassa suhteessa puolueeseensa kuin Kokoomuksessa. Mahdollista on myös se, että Kokoomus ei ole ainoa tai edes räikein esimerkki naispoliitikkojen rajoittuneista toimintamahdollisuuksista. Kuitenkin suhteessa esimerkiksi vasemmistopuolueisiin Kokoomus todennäköisesti on nais(asia)poliitikolle selvästi raju tumpi työympäristö. (Ks. esim. Carbin & Holli 2002; Saarikoski 2001.)

Voidaankin lopuksi kysyä, miksi naispoliitikkojen toiminta-alue Kokoomuksessa on näinkin rajoittunut. Mikseivät naisten ajamat tavoitteet ja puhetavat näy paremmin puolueen ohjelmissa, tai miksei puolueessa ole lainkaan käytössä naisjärjestössä hallitsevassa asemassa olevaa maltillista naisasiapuhetta? Saattaa olla esimerkiksi niin, että itse puolueen sisältä löytyy niin paljon tai niin äärimmilleen vietyjä tasa-arvo-ongelmia vähätteleviä näkemyksiä –

toisin sanoen niin vahva yksilöpuheen domi-
nanssi – että kompromissiksi Naisten Liiton ja
näiden äärikantojen välillä tulee juuri sukupuoli-
rooleihin keskittyvä neutraali ja kaapea-alainen
puhetyyli. On myös mahdollista, ettei Kokoo-
muksen naispolitiikka edes yritä ajaa naisasiaa
puolueen tilassa. Kuinka moni kokoomusnain-
nen esimerkiksi jättää ajamatta oman sukupuol-
lensa etuja vain siitä syystä, että se saattaisi
muodostaa merkittävän esteen hänen poliittis-
selle urakehitykselleen?

Voidaankin sanoa, että ainakin Kokoo-
muksessa alussa mainittu naisten poliittisen
toiminnan kaksois- tai jopa kolmoisstrategia

on edelleen hyvin vahvasti käytössä. Kertooko
se sitten enemmän poliitikoille tarjolla olevasta
strategisesta valinnanvarasta vai pikemminkin
puolueen toimintatilan luonteesta, on kysymys,
jota on syytä pohtia. Ystävä tai vihollinen, stra-
teginen valinta tai puolueen sanelema pakko,
yhtä kaikki – naisliike ei ole vielä tehnyt itseään
tarpeettomaksi.

*Valtiot.yo Reetta Siukola opiskelee yleistä
valtio-oppia, käytännöllistä filosofiaa ja nais-
tutkimusta Helsingin yliopiston valtiotieteel-
lisessä tiedekunnassa.*

reetta.siukola@helsinki.fi

KIRJALLISUUS

...Aalto, Terhi & Holli, Anne Maria 2004: Debating
day care in Finland in midst of an economic recession
and welfare state downsizing. Paper presented at
Finnish Political Association Annual Meeting,
Tampere, 15. –16.1.2004.

...Anttonen, Anneli, Henriksson, Lea & Nätkin Rit-
va (toim.) 1994: *Naisten hyvinvointivaltio*. Vastapaino,
Tampere.

...Anttonen, Anneli 1997: *Feminismi ja sosiaali-
politiikka*. Sosiaalipolitiikan laitos, Tampereen yli-
opisto, Tampere University Press, Tampere.

...Anttonen, Anneli 1998: Vocabularies of citizen-
ship and gender. *Critical Social Policy* 18(3), 355–
373.

...Bergqvist, Christina ym. (toim.) 2001, alk. 1999:
*Tasa-arvoiset demokratiat? Sukupuoli ja politiikka
Pohjoismaissa*. Edita, Helsinki.

...Bergqvist, Christina 2001: Lastenhoidon ja van-
hempainloman malleja. Teoksessa Bergqvist, Chris-
tina ym. (toim.): *Tasa-arvoiset demokratiat? Suku-
puoli ja politiikka Pohjoismaissa* (suom. 2001, alk.
1999). Edita, Helsinki. 135–150.

...Carbin, Maria, Holli, Anne Maria 2002: The
meanings of gender equality. A discursive analysis
of the socialist parties in Sweden and Finland. Paper
presented at the Annual Meeting of the Nordic Political
Science Association, Institute of Economics,
Politics and Administration, Aalborg University,
Aalborg, Denmark 15.–17.8.2002.

...Caul, Miki 1999: Women's representation in par-
liament. The role of political parties. *Party Politics*
5:1, 79–98.

...Christensen, Ann-Dorte 2001: Naiset poliittisissa
puolueissa. Teoksessa Bergqvist, Christina ym.
(toim.) 2001, alk. 1999: *Tasa-arvoiset demokratiat?
Sukupuoli ja politiikka Pohjoismaissa*. Edita,
Helsinki, 80–102.

...Freidenvall, Lenita 2003: Women's political repre-
sentation and gender quotas – the Swedish case.

Paper presented at the European Consortium for
Political Research, Marburg, Germany, 18.–21.9.
2003.

...Haavio-Mannila, Elina ym. (toim.) 1983: *Kesken-
eräinen kansanvalta. Naiset Pohjoismaiden politiik-
assa*. Pohjoismaiden ministerineuvosto, Oslo.

...Holli, Anne Maria, Saarikoski, Terhi & Sana, Elina
(toim.) 2002: *Tasa-arvopolitiikan haasteet*. WSOY
ja Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, Helsinki.

...Holli, Anne Maria 2003: *Discourse and Politics
for Gender Equality in Late Twentieth Century Fin-
land*. Acta Politica 23, Department of Political Science,
University of Helsinki, Helsinki.

...Holli, Anne Maria & Kantola, Johanna 2004: A
politics for presence: State feminism, women's mo-
vements and political representation in Finland.
Teoksessa Lovenduski, Joni ym. (toim.): *Feminism
and Political Representation of Women in Europe
and North America*. Cambridge University Press,
Cambridge. (Ilm.)

...Jokinen, Arja, Juhlia, Kirsi & Suoninen, Eero 1993:
Diskurssianalyysin aakkoset. Vastapaino, Tampere.

...Julkunen, Raija 1994: Suomalainen sukupuolimal-
li – 1960-luku käänteenä. Teoksessa Anttonen, An-
neli, Henriksson, Lea & Nätkin Ritva (toim.): *Naisten
hyvinvointivaltio*. Vastapaino, Tampere. 179–202.

...Koivunen, Anu & Liljeström Marianne (toim.)
1996: *Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimuk-
seen*. Vastapaino, Tampere.

...Kosonen, Päivi 1996: Subjekti. Teoksessa Koivu-
nen, Anu & Liljeström Marianne (toim.): *Avainsanat.
10 askelta feministiseen tutkimukseen*. Vastapaino,
Tampere, 179–205.

...Lovenduski, Joni & Norris, Pippa (toim.) 1993:
Gender and Party Politics. Sage Publications Ltd,
London.

...Lovenduski, Joni ym. (toim.) 2004: *Feminism
and Political Representation of Women in Europe
and North America*. Cambridge University Press,

Cambridge. (Ilm.)

...Perrigo, Sarah 1995: Gender struggles in the British Labour party from 1979 to 1995. *Party Politics* 18(3), 407–417.

...Raevaara, Eeva & Saarikoski, Terhi 2002: Mikä nainen, mikä mies? Tasa-arvo ja toimijat eduskunnan kiintiökeskustelussa. Teoksessa Holli, Anne Maria, Saarikoski, Terhi & Sana, Elina (toim.): *Tasa-arvopoliittikan haasteet*. WSOY ja Tasa-arvoasiain neuvotte-lukunta, Helsinki, 265–286.

...Saarikoski, Terhi 2001: Naiset tasa-arvon ongelma-na ja asiantuntijoina. Puolueiden tasa-arvodiskussit vuosien 1986 ja 1995 tasa-arvolakeja koskeneissa eduskuntakeskusteluissa. Julkaisematon yleisen valtio-opin pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopis-to, Helsinki.

...Squires, Judith 1999: *Gender in Political Theory*. Polity Press, Cambridge.

...Westman, Anna Liisa 2000: *Under the Northern Lights. The Reflection of Gender in the Career of Women Managers in Finnish Municipalities*. Joen-suun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja, Nro 43, Joensuun yliopisto, Joensuu.

Lähdeaineisto:

...Kansallinen Kokoomus r.p: Kannanotto 1999: Vastuullista vanhemmuutta, turvallista lapsuutta – uuden vuosituhannen kulmakivet. Puoluehallitus 21.1.1999, <<http://www.kokoomus.fi/tavoitteet/perhepol99.php>> (luettu 19.4.2003).

...Kansallinen Kokoomus r.p: Kannanotto 2002: Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus. Puoluekokous 9.6.2002, <<http://www.kokoomus.fi/tavoitteet/puoluekokous2002/>> (luettu 27.2.2003).

...Kansallinen Kokoomus r.p: Lähiajan tavoiteohjelma 2003–2007. Puoluevaltuusto 26.10.2002, <<http://www.kokoomus.fi/dokumentti.php?did=88>>

(luettu 27.2.2003).

...Kansallinen Kokoomus r.p: Periaateohjelma. Puoluekokous 11.–13.6.1993, <<http://www.kokoomus.fi/tavoitteet/paohj.php>> (luettu 27.2.2003).

...Kansallinen Kokoomus r.p: Vaaliohjelma 2003: Tavoitteena parempi arki -Kokoomuksen kuuden kohdan ohjelma. Puoluehallitus 8.1.2003, <<http://www.kokoomus.fi/dokumentti.php?did=90>> (luet-tu 27.2.2003).

...Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Säännöt. Liitto-kokous 28.9.2002, <<http://www.kokoomusnaiset.fi/fi/index.php>> (luettu 30.2.2003).

...Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Vaalitavoitteet 2003. <<http://www.kokoomusnaiset.fi/fi/index.php>> (luettu 30.2.2003).

...Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Rinta rinnan -kampanja, Vaalit 2003. Ehdokkaiden allekirjoittama sitoumus ja siihen liittyvät toimenpide-ehdotukset. <<http://www.rintarinnan.net/>> (luettu 30.2.2003).

...Kokoomuksen Naisten Liitto ry: Toimintasuunnitelma 2003. Tekstiedosto; henkilökohtainen sähköpostiviesti Kokoomuksen Naisten Liiton pääsihtee-riltä, Taru Tujuselta 22.4.2003.

...*Nykypäivä*. Kansallisen Kokoomuksen viikkoleh-ti. Numerot 38/2002 (18.10.2002), 9,10/2003 (7.3.2003) ja 11/2003 (14.3.2003).

...NYTKIS (Naisjärjestöt yhteistyössä) ry: Vaali-vaatimukset kansanedustajaehdokkailla, <<http://www.nytkis.org/>> (luettu 22.4.2003).

...*Suomen Nainen*. Kokoomuksen Naisten Liiton lehti. Numerot 1/2002 (14.6.2002) ja 2/2002 (18.10.2002). [Saatavilla Kokoomusnaisten Internet-sivuilla, <<http://www.kokoomusnaiset.fi/fi/index.php>> (luettu 22.4.2003).]

...Vasemmistoliitto r.p: Ritva-asiakirja. Naispoliitti-nen asiakirja. Paita & Perhe -kokous 16.–17.11.2002, <http://www.vasemmistoliitto.fi/fi/ohjelmat/Hyva_NaisSuomi_ak.html> (luettu 22.4.2003).

POLITICAL PARTY AND A WOMAN'S PLACE? THE POSSIBILITIES AND LIMITS OF FEMALE POLITICIANS' ACTIVITIES IN THE NATIONAL COALITION PARTY

This article is a case-study of a Finnish right-wing party, the National Coalition Party, and its women's section, the National Coalition Women's Association. The aim is to find out if the party is promoting or hindering the political activity of its female members. The article focuses on gender equality and family policies, two important issues for women's organiza-tions. The aim is to investigate how these issues are handled in the party programs and publications, and furthermore, if there are ten-sions either between or within the discourses. The article argues that the National Coalition Party does not provide adequate spaces for

discussing and promoting gender specific policies. On the contrary, the party discusses gender equality and family policies only in a very abstract and gender-neutral way. If a female politician wants to promote a feminist agenda, her activities are split into (at least) two separate fields – the one of the party and the other of the women's section. This can be seen as a strategic opportunity to utilize and work in different political fields. The article suggests, however, that it is mainly an indi-cator of the nature of this particular political space.